

Hayat Boyu Öğrenme Çalışmalarına Bibliyometrik Bir Bakış: Dünyadaki ve Türkiye'deki Durum*

A Bibliometric Overview of Lifelong Learning Studies: The Situation in the World and in Turkey

Onur ERDOĞAN¹, Zeki ÖĞDEM²

¹Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.
e-posta: onurerdogan@gazi.edu.tr

²Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.
e-posta: zeki.ogdem@mgu.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 14.03.2023

Yayına Kabul Tarihi: 05.06.2023

ÖZ

Bu araştırmada, hayat boyu öğrenme alanına ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanan makaleler bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmaya Web of Science veri tabanında eğitim bilimleri alanında taranan makaleler dâhil edilmiştir. Bu makaleler atıf analizi tekniğiyle dünya ölçeğinde makaleye ve ülkeye göre, Türkiye ölçeğinde makaleye ve kuruma göre incelenmiştir. Sonuçlar hayat boyu öğrenme alanında ilk makalelerin 1980'li yıllarda yayımlandığına, yayımlanan makale sayısında 2000'li yıllarla birlikte artış yaşandığına ve bu artış trendinin ilerleyen yıllarla birlikte devam ettiğine işaret etmiştir. Araştırma sonuçları uluslararası düzeyde etkili makalenin Sharples (2000) tarafından yazılan "The design of personal mobile technologies for lifelong learning" başlıklı makale olduğunu, Türkiye özelinde ise Coskun ve Demirel (2012) tarafından yazılan "Lifelong learning tendencies of university students" başlıklı makale olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca sonuçlar hayat boyu öğrenme alanında yayımlanan makaleler açısından en etkili ülkenin İngiltere olduğunu ve Türkiye'nin de en etkili 15 ülkeden biri olduğunu göstermiştir. Araştırmanın sonuçları Türkiye kökenli kurumlar (Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) açısından ise bu alandaki makaleler özelinde en etkili kurumun Yakın Doğu Üniversitesi olduğuna işaret etmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hayat boyu öğrenme, hayat boyu öğrenme çalışmaları eğilimleri, bibliyometrik analiz.

***Alıntılama:** Erdoğan, O. ve Öğdem, Z. (2023). Hayat boyu öğrenme çalışmalarına bibliyometrik bir bakış: Dünyadaki ve Türkiye'deki durum. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(3), 1865-1892.

ABSTRACT

In this research, the articles published in the field of lifelong learning were examined at the international and national level with the bibliometric analysis method. Articles scanned in the field of educational sciences in the Web of Science database were included in the study. These articles were examined by the citation analysis technique according to the article and country at the world scale, and according to the article and institution at the scale of Turkey. The results indicated that the first articles in the field of lifelong learning were published in the 1980s, the number of published articles increased in the 2000s, and this increasing trend continued in the following years. Research results indicate that the most influential article at the international level is the article titled "The design of personal mobile technologies for lifelong learning" written by Sharples (2000), and in Turkey, the article titled "Lifelong learning trends of university students" written by Coskun and Demirel (2012). showed. In addition, the results showed that England was the most influential country in terms of articles published in the field of lifelong learning, and Turkey was one of the 15 most influential countries. The results pointed out that the most influential institution in terms of Turkish origin institutions (Turkey and the Turkish Republic of Northern Cyprus) is the Near East University, in terms of articles in this field.

Keywords: Lifelong learning, lifelong learning studies trends, bibliometric analysis.

GİRİŞ

Son zamanlarda bilginin hızla değişmekte olduğu ve başlangıcı ve bitiş zamanı belirli olan bir eğitim yaklaşımının günümüz toplumlarının ihtiyaçlarına yeterli cevap veremediği genel kabul görmüş bir gerçek durumuna gelmiştir. Bu bağlamda yetişkinlerin hayatları boyunca eğitim almaları gerektiği savunulmakta ve eğitimin yalnızca formal eğitim yoluyla belirli yıllarda verilmesi ve sosyal olgunluğa veya yetişkinliğe ulaşıldığında eğitimin sona ermesi fikri kabul görmemektedir (Jarvis, 2004; Popoviç ve Koulaouzides, 2017).

Hayat boyu öğrenme, alanyazında disiplinlerarası bir alan olarak görülmekte ve eğitim bilimleri, sosyoloji ve psikoloji gibi pek çok alandan araştırmacılar hayat boyu öğrenme alanında araştırmalar yapmaktadır. Bu disiplinler arası araştırma yaklaşımıyla birlikte hayat boyu öğrenmeye dönük araştırmalar, kavramlar ve yapılar değişmekte ve gelişmektedir (Fejes ve Nylander, 2019). Hızla gelişen teknoloji ve dünyada meydana gelen değişimlerle birlikte örgün eğitimde edinilen bilgi ve deneyimler hızla geçerliğini

yitirmekte ve iş yerlerinde insan kaynağı bağlamında aranılan beceriler sürekli şekilde değişmektedir. Bu değişimlere uyum sağlamak öğrenmeyi proaktif hâle getirmeyi gerektirmektedir (Organisation for Economic Co-Operation and Development OECD, 2021). Hayat boyu öğrenme bir araştırma alanı olarak dinamizmini devam ettirmekte ve çeşitli disiplinlerden çok sayıda araştırmacının giderek artan ilgisini üzerine çekmektedir (Merriam ve Kee, 2014; Rechav, Elyakim ve McHaney, 2023).

Hayat boyu öğrenmenin temel amacının bireylerin sosyal ve ekonomik hayatlarını daha etkin düzenlemelerine ve toplumsal yaşama uyum sağlamalarına katkı sunmak olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte hayat boyu öğrenmenin insan kaynağı yetiştirerek istihdama da katkı sunduğu belirtilmektedir (Samancı ve Ocakçı, 2017). Alanyazında hayat boyu öğrenme sürecinin insan yaşamında pek çok olumlu çıktısının olduğu belirtilmektedir. Bunlarda birisinin hayat boyu öğrenmenin yaşlanma sürecine olan katkısıdır. Canatan ve Boz'un (2019) araştırma sonuçlarına göre bireyler kişisel gelişimlerini desteklemek, boş zamanlarını değerlendirmek ve sosyo-kültürel etkinliklerde bulunmak üzere hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılmaktadır. Hayat boyu öğrenme faaliyetleri sosyal katılım, sağlık, yaşam memnuniyeti, emeklilikte üretime devam ve kuşaklararası dayanışma ve sosyal sorumluluk alanlarında bireylere katkı sunmaktadır. Özellikle yaşlı bireyler bağlamında hayat boyu öğrenme kurs ve etkinliklerine devam eden yaşlıların topluma aktif bir şekilde katıldıkları ve sosyal izolasyondan korundukları belirtilmektedir. Bununla birlikte hayat boyu öğrenme bireylerin dijital yeterliklerine (Durak ve Şahin, 2018), matematik okuryazarlıklarına (Aykaç, Köğçe ve Aslandağ, 2021), istihdam oranına, iş piyasasına olan güvenlerine, uzun dönemli işsizliğin azaltılmasına ve işe bağlı kazanç miktarına katkı sağlamaktadır (Tilev, 2020).

Yukarıda bahsi geçen çalışmalar hayat boyu öğrenmenin bireysel ve toplumsal gelişmeye katkı sunduğuna işaret etmektedir. Hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin sunduğu büyük bir katkı da Türkiye bağlamında okuryazarlık düzeyinin artmasına olmuştur. Geçmişten günümüze Türk Silahlı Kuvvetlerinin okuma yazma çalışmaları, fonksiyonel okuma yazma çalışmaları projeleri, okuma yazma seferberlikleri ülkemizin

okuma yazma oranının artmasına katkı sağlamıştır (Önal, 2010). Ülkelerin okuma yazma oranlarının ve eğitim süresinin doğrudan beşeri sermayeye katkı sunduğu ve beşeri sermayenin de ülkenin finansal gelişmişliğiyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Demirci ve Özyakışır, 2017). Bu bağlamda hayat boyu öğrenme bağlamında okuma yazma eğitimleri ve diğer eğitimler bireysel ve toplumsal düzeyde pek çok katkı sağlamaktadır.

Hayat boyu öğrenmenin bireysel ve toplumsal katkısına dönük çalışmaların yanı sıra bu alanda yapılan çalışmaları ve eğilimleri inceleyen bazı araştırmalar da bulunmaktadır. Yüksel, Gündoğdu, Akyol ve Vural'ın (2016) araştırma sonuçlarına göre 2000-2015 yılları arasında hayat boyu öğrenmeye dönük olarak gerçekleştirilen araştırmaların örneklemelerini çoğunlukla öğretmenler ve lisans öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaların yarısından fazlası algı ve tutumu belirlemeye yönelik olarak ve Likert tipi ölçeklerle veri toplanarak nicel yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaların yaklaşık dörtte biri ise dokümanlar üzerinden analizler yapılarak gerçekleştirilirken bazıları ise görüşmeler veya başarı testleri yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma yaklaşımı olarak ise betimsel, kestirimsel ve nitel yollar benimsenmiştir. Öztürk (2020) bezer şekilde hayat boyu öğrenme alanında yapılan tezlere dönük olarak gerçekleştirdiği içerik analizinde bu alanda yapılan araştırmaların yarısından fazlasının nicel yolla gerçekleştiği, diğerlerinin ise nitel ya da karma desende gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır. Yayımlanma yılına göre araştırmalar 2006 yılından itibaren artarak devam etmiş ve dörtte üçünden fazlası 2016 yılı ve sonrasında gerçekleşmiştir. Bu bulgu hayat boyu öğrenme alanına ilginin giderek arttığı şeklinde yorumlanabilir. Örneklemelere ilişkin bulgulara göre ise örneklemeler ilkokuldan lisansüstüne öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, veliler ve öğretim elemanlarından oluşmuştur. Bazı araştırmalar ise doküman analizi şeklinde gerçekleşmiştir.

Alanyazında içerik analizlerinin yanı sıra bibliyografik değerlendirme biçiminde yapılmış araştırmalar da bulunmaktadır. Özüdoğru, Baltacı ve Özçakır'ın (2020) hayat boyu öğrenme konusunda yapılan tezleri bibliyografya yöntemiyle inceledikleri çalışmalarında ilk tezlerin 2007 yılında yapıldığı, daha çok nicel yaklaşımın

benimsendiği, daha çok öğretmenler üzerinde gerçekleştirildiği ve verilerin çoğunlukla betimsel analiz yöntemiyle çözümlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte tezlerde çalışılma oranı sırasına göre mesleki ve hizmetiçi eğitim ile ilişkili konuların, dijital teknolojiler ile ilişkili konuların, yeterlilik kazanma ya da yeterlik gelişimi ile ilişkili konuların, kendi kendine öğrenme ile ilişkili konuların, yetişkin eğitimi ile ilişkili konuların ve Avrupa Birliği politikaları ile Avrupa Birliğinde hayat boyu öğrenme ile ilgili konuların ele alındığına işaret edilmiştir. Bununla birlikte söz konusu araştırmanın bulguları ilerleyen yıllarla birlikte mesleki ve hizmetiçi eğitimle ilgili konuların daha çok çalışıldığını ve nicel araştırmaların daha çok yapıldığını ortaya koymuştur.

Hayat boyu öğrenme alanı politika yapıcılar, araştırmacılar ve uygulayıcılar tarafından giderek artan bir ilgiyi üzerine çekmektedir. Bu alanda pek çok araştırma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Bu çalışmada hayat boyu öğrenme alanına daha bütünlendirici ve daha geniş bir perspektiften bakarak küresel ölçekte ve Türkiye ölçeğinde bir inceleme yapılması amaçlanmıştır. Bu inceleme bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilmek istendiğinden bibliyometrik yaklaşım benimsenmiştir. Bibliyometrik yöntemler son yıllarda bilimsel ve uygulamalı alanlarda araştırma metodolojisinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiş ve dünya çapında ülkelerin ve kurumların sıralanmasında kullanılır duruma gelmiştir (Ellegaard ve Wallin, 2015). Bununla birlikte bibliyometrik yaklaşım bir alanın gelişimine yönelik bütüncül bir bakış açısı sunmakta, alanın gelişimine temel oluşturmakta ve bu alanda çalışma yapacak yeni araştırmacılara rehberlik sağlamaktadır (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim, 2021). Bu yaklaşım ve amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Hayat boyu öğrenme alanında yayımlanan makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Hayat boyu öğrenme alanında küresel ölçekte en etkili makaleler, yazarlar ve ülkeler hangileridir?

3. Hayat boyu öğrenme alanında Türkiye ölçeğinde en etkili makaleler, yazarlar ve kurumlar hangileridir?

YÖNTEM

Model

Bu çalışmada hayat boyu öğrenmeye yönelik makaleler bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmaya Web of Science (WOS) veri tabanının SSCI, ESCI ve A&HCI indekslerinde eğitim kategorisinde yayımlanan makaleler dâhil edilmiştir. Bibliyometrik analiz büyük hacimli ve yapılandırılmamış verileri titiz yöntemlerle anlamlandırmak, birikimsel bilimsel bilgiyi ve gelişimsel nüansları çözümlenmek ve haritalamak için kullanılan bir yöntemdir. Bibliyometrik analizde veri sayısı çok büyük olduğundan (yüzlerce ya da binlerce) ve yayın sayısı, atıf sayısı gibi parametreleri esas alması nedeniyle doğası gereği nesnel olma eğilimindedir. Bununla birlikte yorumlar nesnel ya da öznel olabilmektedir. Bibliyometrik çalışmalar bir alanı yeni ve anlamlı şekilde ilerletmek için sağlam temeller oluşturabilmektedir. Bu yaklaşım tek bir noktadan genel bir bakış elde etme, bilgi boşluklarını belirleme, araştırmalar için yeni fikirler türetme ve bunların alana amaçlanan katkılarını konumlandırma konusunda katkı sunmaktadır (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim, 2021).

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde Moher ve diğerlerinin (2009) sistematik incelemelerde verilerin açıklanması ve elenmesine dönük PRISMA modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle ölçütler belirlenmiştir. Birinci aşamada anahtar kelimeler belirlenmiştir. Anahtar kelime olarak “hayat boyu öğrenme (lifelong learning)” belirlenmiştir. İkinci aşamada süre sınırı belirlenmiş ve bu aşamada sürede başlangıç için bir kısıtlamaya gidilmemiştir. Bitiş açısından ise 2022 yılının sonu belirlenmiştir. Üçüncü aşamada araştırmaya dâhil edilecek çalışma türü olarak sadece makale kategorisi belirlenmiştir. WOS veri tabanları açısından ise eğitim bilimleri alanı seçilmiştir. Verilerin taranması sürecinde WOS veri tabanına başlıkta olmak üzere “lifelong learning” anahtar kelimesi

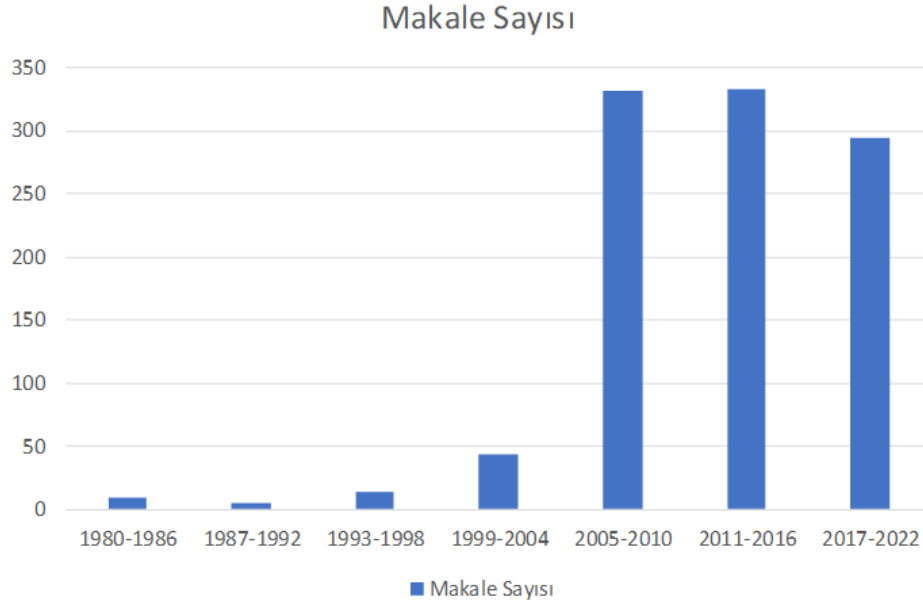
yazılarak tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda bu alanda 1031 makalenin yayımlanmış olduğu görülmüş ve bu makalelerin tamamı araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın Türkiye boyutunda ise yukarıda bahsi geçen adımlar aynı şekilde uygulanmış ve ek olarak ülke sekmesinden Türkiye seçilmiştir. WOS Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kaynaklı yayınları da Türkiye kategorisinde değerlendirdiğinden iki ülkenin yayınları Türkiye kaynaklı olarak değerlendirilmiştir. Bu kategoride 34 makalenin olduğu belirlenerek araştırmaya dâhil edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler bibliyometrik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Bibliyometrik analizde performans analizi ve bilim haritalama olarak iki temel yöntem kullanılmaktadır. Bilim haritalama yönteminde atıf analizi, ortak atıf analizi, bibliyografik bağlantı analizi, ortak kelime analizi ve ortak yazarlık analizi teknikleri kullanılmaktadır. Bu tekniklerden atıf analizinde yayınlar arasındaki ilişkiler ve en etkili yayınların ortaya konması amaçlanmaktadır (Donthu vd., 2021). Bu bağlamda bu çalışmada bibliyometrik analiz tekniklerinden atıf analizi ile veriler çözümlenmiş ve yayınlar arasındaki ilişkiler ile yayınların etkililiği yazarlar, ülkeler ve kurumlar bağlamında ortaya konmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

WOS veri tabanında bulunan hayat boyu öğrenme ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizine ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur. Hayat boyu öğrenme alanında yayımlanan makalelerin yıllara göre dağılımı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Yayınların yıllara göre dağılımı

Çizelge 1'e göre hayat boyu öğrenme alanına ilişkin ilk yayınlar 1980'li yıllarda başlamıştır. Hayat boyu öğrenme alanına dönük çalışmaların 2000'li yıllarla birlikte sayısal olarak artış göstermeye başladığı ve özellikle 2005 yılından itibaren yayımlanan makale sayısında önemli miktarda artış yaşandığı söylenebilir. 2005 yılında yaşanan bu artışla birlikte yayın sayısının belirli bir doygunluğa ulaştığı ve yaklaşık olarak bu seviyelerde devam ettiği söylenebilir. Hayat boyu öğrenme alanında yapılmış ve WOS'ta taranan makalelerden 15 tanesi atf sırasına göre Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Dünya Genelinde En Çok Atf Alan Makaleler

	Makale	Toplam Atf	Toplam Bağlantı
1	Sharples, M. (2000). The design of personal mobile technologies for lifelong learning. <i>Computers & Education</i> , 34(3-4), 177-193.	412	14
2	Blaschke, L. M. (2012). Heutagogy and lifelong learning: A review of heutagogical practice and self-determined learning. <i>The International Review of Research in Open and Distributed Learning</i> , 13(1), 56-71.	253	9

3	Bolhuis, S. (2003). Towards process-oriented teaching for self-directed lifelong learning: A multidimensional perspective. <i>Learning and Instruction</i> , 13(3), 327-347.	139	4
4	Drachler, H., Hummel, H. G., & Koper, R. (2008). Personal recommender systems for learners in lifelong learning networks: The requirements, techniques and model. <i>International Journal of Learning Technology</i> , 3(4), 404-423.	118	1
5	Biesta, G. (2006). What's the point of lifelong learning if lifelong learning has no point? On the democratic deficit of policies for lifelong learning. <i>European Educational Research Journal</i> , 5(3-4), 169-180.	118	21
6	Olssen, M. (2006). Understanding the mechanisms of neoliberal control: Lifelong learning, flexibility and knowledge capitalism. <i>International Journal of Lifelong Education</i> , 25(3), 213-230.	118	16
7	Ranieri, M., Manca, S., & Fini, A. (2012). Why (and how) do teachers engage in social networks? An exploratory study of professional use of Facebook and its implications for lifelong learning. <i>British Journal of Educational Technology</i> , 43(5), 754-769.	110	2
8	Brine, J. (2006). Lifelong learning and the knowledge economy: Those that know and those that do not-the discourse of the European Union. <i>British Educational Research Journal</i> , 32(5), 649-665.	97	20
9	La Belle, T. J. (1982). Formal, nonformal and informal education: A holistic perspective on lifelong learning. <i>International Review of Education</i> , 28, 159-175.	97	4
10	Merriam, S. B., & Kee, Y. (2014). Promoting community wellbeing: The case for lifelong learning for older adults. <i>Adult Education Quarterly</i> , 64(2), 128-144.	96	5
11	Hammond, C. (2004). Impacts of lifelong learning upon emotional resilience, psychological and mental health: Field work evidence. <i>Oxford Review of Education</i> , 30(4), 551-568.	84	7
12	Edwards, R. (2002). Mobilizing lifelong learning: Governmentality in educational practices. <i>Journal of Education Policy</i> , 17(3), 353-365.	77	11
13	Koper, R., & Tattersall, C. (2004). New directions for lifelong learning using network technologies. <i>British Journal of Educational Technology</i> , 35(6), 689-700.	76	8
14	Lüftenecker, M., Schober, B., Van de Schoot, R., Wagner, P., Finsterwald, M., & Spiel, C. (2012). Lifelong learning as a	73	0

---

	goal–do autonomy and self-regulation in school result in well prepared pupils?. <i>Learning and Instruction</i> , 22(1), 27-36.		
15	Green, A. (2002). The many faces of lifelong learning: Recent education policy trends in Europe. <i>Journal of Educationpolicy</i> , 17(6), 611-626.	73	16

Tablo 1 incelendiğinde en çok atıf yapılan makalenin Sharples (2000) tarafından yazılan ve 412 atıf alan “The design of personal mobile technologies for lifelong learning” başlıklı makale olduğu görülmektedir. Bu makaleyi 253 atıfla Blaschke (2012) tarafından yazılan “Heutagogy and lifelong learning: A review of heutagogical practice and self-determined learning” başlıklı makale ve 139 atıfla Bolhuis (2003) tarafından yazılan “Towards process-oriented teaching for self-directed lifelong learning: A multidimensional perspective” başlıklı makaleler izlemiştir. En çok atıf alan 15 makalenin ele aldıkları konular incelendiğinde makalelerin hayat boyu öğrenmede mobil ve ağ teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanımı; hayat boyu öğrenmede öz belirleyicilik; hayat boyu öğrenmeye karşı öz yönelim; hayat boyu öğrenmede sanal politikalar; hayat boyu öğrenmede neoliberal politikalar; hayat boyu öğrenme ile sosyal ağların, ekonominin ilişkileri; hayat boyu öğrenmenin insanlar üzerindeki olumlu psikolojik etkileri ve hayat boyu öğrenme ile özerklik ve öz denetim ile ilişkilerini ele aldıkları görülmektedir. Hayat boyu öğrenme alanına dönük makalelerin bağlantılarına ilişkin haritalama Şekil 2’de gösterilmiştir.

makalelerin Drashler ve diğerleri (2008) tarafından yazılan “Personal recommender systems for learners in lifelong learning networks: The requirements, techniques and model”, Blaschke (2012) tarafından yazılan “Heutagogy and lifelong learning: A review of heutagogical practice and self-determined learning”, Bolhuis (2003) tarafından yazılan “Towards process-oriented teaching for self-directed lifelong learning: A multidimensional perspective” ve Merriam ve Kee (2014) tarafından yazılan “Promoting community wellbeing: The case for lifelong learning for older adults” başlıklı makaleler olduğu söylenebilir. Makalelerin atıf bağlantısı açısından renkler incelendiğinde makalelerin yaklaşık 13 grup oluşturduğu görülmektedir. Makalelerin aynı renklerle gösterilmesi makalelerin atıf iş birliğinin daha güçlü olduğunu ifade etmektedir. Makalelerin yazarlarının vatandaşları oldukları ülkelere göre ülke bazında yayımlanan toplam makale, alınan toplam atıf ve bu makalelerin oluşturdukları toplam bağlantılara ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ülkelere Göre Yayımlanan Makale, Makalelere Yapılan Atıf ve Toplam Bağlantı Sayıları

	Ülke	Makale	Atıf	Toplam Bağlantı
1	İngiltere	158	2547	319
2	A.B.D	124	1394	208
3	Hollanda	33	763	56
4	Kanada	63	749	163
5	Almanya	57	704	102
6	İskoçya	47	586	101
7	İsveç	20	308	68
8	Çin	42	254	75
9	İtalya	26	200	35
10	İspanya	46	199	38
11	Danimarka	12	192	42
12	Avusturya	11	161	16
13	Güney Kore	16	154	39
14	Türkiye	34	119	96
15	Yunanistan	21	115	36

Hırvatistan, İsveç, Estonya, Arjantin ve Çekya birbirleriyle iş birliği içinde olan ilk grubu gösterirken turkuaz renklerle gösterilen A.B.D, Danimarka, Nijerya ve Lüksemburg iş birliği içinde olan ikinci grubu göstermektedir. Diğer bir işbirliği grubunun ise mor renkle ifade edilen Almanya, Kanada, Ukrayna, Kenya, Filipinler, Nikaragua ve Brunei olduğu görülmektedir. Haritada yeşil renklerle gösterilen İtalya, Macaristan, Malezya, Litvanya, Malta, Yunanistan, Tayland, İsviçre, Polonya, Japonya ve Letonya'dan oluştuğu görülürken turuncu renkle gösterilen ülkeler olan Finlandiya, Galler, Norveç, Belçika ve Tayvan'ın atıf anlamında iş birliği içinde oldukları görülmektedir. Haritada pembe renk ise İskoçya, Güney Kore ve Vietman iş birliğini göstermektedir.

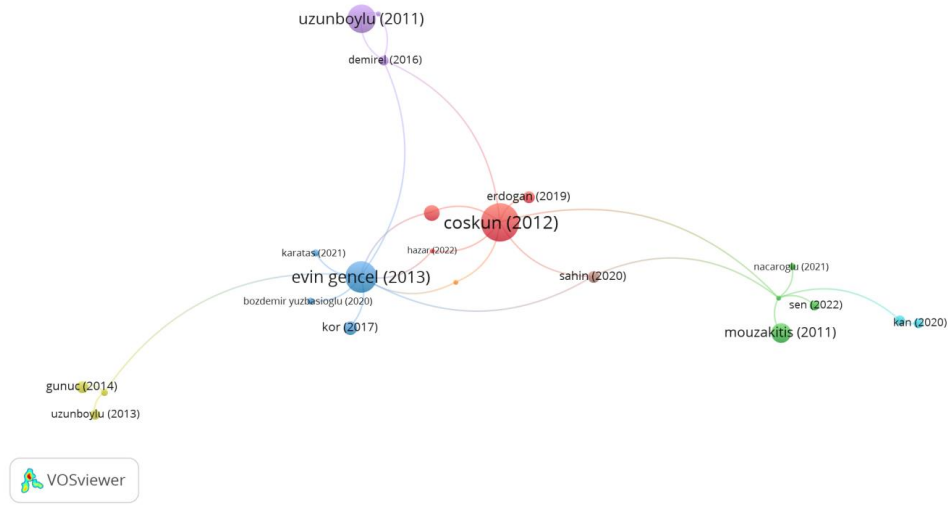
Tablo 3. Türkiye’de En Çok Atıf Alan Makaleler

	Makale	Toplam Atıf	Toplam Bağlantı
1	Coskun, Y., & Demirel, M. (2012). Lifelong learning tendencies of university students. <i>Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 42, 108-120.	28	7
2	Evin Gencil, I. (2013). Prospective teachers' perceptions towards lifelong learning competencies. <i>Eğitim ve Bilim</i> , 38(170), 237-252.	19	9
3	Uzunboylu, H., & Hürsen, Ç. (2011). Lifelong learning competence scale (LLCS): The study of validity and reliability. <i>Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 41(41), 449-460.	16	2
4	Ersoy, M., & Güneyli, A. (2016). Social networking as a tool for lifelong learning with orthopedically impaired learners. <i>International Forum of Educational Technology and Society</i> . 19(1), 41-52.	9	0
5	Mouzakitis, G. S., & Tuncay, N. (2011). E-learning and lifelong learning. <i>Turkish Online Journal of Distance Education</i> , 12(1), 166-173.	8	1
6	Akyol, B. (2016). Teacher self-efficacy perceptions, learning oriented motivation, lifelong learning tendencies of candidate teachers: A modeling study. <i>Eurasian Journal of Educational Research</i> , 16(65), 19-34.	5	2

7	Kör, H., Erbay, H., Engin, M., & Dündar, E. (2017). An examination of the correlation between science and technology attitudes scale, frequency of smartphone usage scale and lifelong learning scale scores using the structural equation model. <i>Journal of Baltic Science Education</i> , 16(1), 86-99.	4	1
8	Şahin, Ü., Sarıtaş, E., & Çatalbaş, G. (2020). Lifelong learning tendencies of primary school teacher candidates. <i>Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> . 48, 374-389.	3	3
9	Gür Erdoğan, D., Canan Güngören, Ö., Hamutoğlu, N. B., Kaya Uyanık, G., & Demirtas Tolaman, T. (2019). The relationship between lifelong learning trends, digital literacy levels and usage of web 2.0 tools with social entrepreneurship characteristics. <i>Croatian Journal of Education</i> , 21(1), 45-76.	3	1
10	Günüç, S., Odabasi, H. F., & Kuzu, A. (2014). Developing an effective lifelong learning scale (ELLS): Study of validity & reliability. <i>Eğitim ve Bilim</i> , 39(171), 244-258.	3	1

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye’de en çok atıf yapılan makalenin Coşkun ve Demirel (2012) tarafından yazılan ve 28 atıf alan “Lifelong learning tendencies of university students” başlıklı makale olduğu görülmektedir. Bu makaleyi 19 atıfla Evin Gencil (2013) tarafından yazılan “Prospective teachers' perceptions towards lifelong learning competencies” başlıklı makale ve 16 atıfla Uzunboylu ve Hürsen (2011) tarafından yazılan “Lifelong learning competence scale (LLCS): The study of validity and reliability” başlıklı makaleler izlemiştir. En çok atıf alan 10 makalenin ele aldıkları konular incelendiğinde makalelerin üniversite öğrencilerinin hayat boyu öğrenme eğilimleri; öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine ilişkin algıları; yaşam boyu öğrenmeye dönük ölçek geliştirme çalışmaları; engelli öğrencilere dönük yaşam boyu öğrenme araçları; yaşam boyu öğrenmenin e öğrenme, motivasyon, tutum, teknoloji kullanım sıklığı, dijital okuryazarlık ve öz yeterlik gibi kavramlarla ilişkileri konularını ele aldıkları görülmektedir. Türk yazarlar tarafından yazılmış hayat boyu

öğrenme alanına dönük makalelerin bağlantılarına ilişkin haritalama Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Türk yazarlar tarafından yazılmış hayat boyu öğrenmeye ilişkin makalelerin atıf analizine göre haritalandırılması

Hayat boyu öğrenmeye dönük Türk yazarlar tarafından yazılmış makalelerin makaleye yapılan atıflara göre haritalandırılması Şekil 4'te gösterilmiştir. Buna göre bu alandaki etkili makalenin Coskun ve Demirel (2012) tarafından yayımlanan “Lifelong learning tendencies of university students” başlıklı makale olduğu görülmektedir. Söz konusu makale haritalandırmada en büyük alanı kapsamaktadır. Haritada kapladıkları alan bakımından değerlendirildiğinde görece alanda etkili olan diğer makalelerin ise Evin Gencel (2013) tarafından yazılan “Prospective teachers' perceptions towards lifelong learning competencies” ve Uzunboylu ve Hürsen, (2011) tarafından yazılan “Lifelong learning competence scale (LLCS): The study of validity and reliability” makaleleri olduğu değerlendirilmektedir. Makalelerin atıf bağlantısı açısından renkler incelendiğinde makalelerin yaklaşık 6 grup oluşturduğu görülmektedir. Aynı grupta

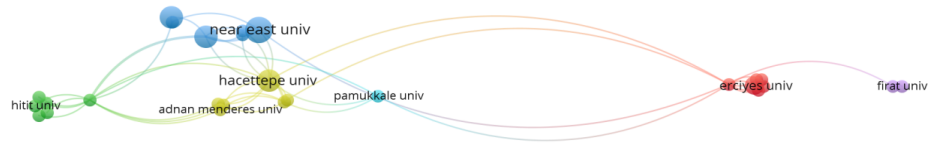

bulunan çalışmaların birbirleriyle iş birliği içinde oldukları ifade edilebilir. Türkiye kökenli kurumlar açısından alınan toplam atıf ve bu makalelerin oluşturdukları toplam bağlantılara ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Türkiye Kökenli Kurumlara Göre Yayımlanan Makale, Makalelere Yapılan Atıf ve Toplam Bağlantı Sayıları

	Kurum	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı
1	Yakın Doğu Üniversitesi	4	35	7
2	Hacettepe Üniversitesi	3	33	12
3	Yeditepe Üniversitesi	1	28	8
4	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	19	14
5	Doğu Akdeniz Üniversitesi	1	9	0
6	E-Öğrenme Think Thank Takımı	1	8	1
7	Adnan Menderes Üniversitesi	1	5	3
8	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	3	4	10
9	Erciyes Üniversitesi	2	4	1
10	Kırıkkale Üniversitesi	1	4	1

Tablo 4 incelendiğinde Yakın Doğu Üniversitesi'nin makale ($n=4$) ve atıf ($n=35$) sayısında ilk sırada olduğu görülmektedir. Toplam bağlantı sayısında ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ($n=14$) ilk sırada bulunmaktadır. Yakın Doğu Üniversitesi'ni atıf sayısına göre sırası ile Hacettepe Üniversitesi ($n=33$), Yeditepe Üniversitesi ($n=28$), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ($n=19$) ve Doğu Akdeniz Üniversitesi ($n=9$) izlemiştir. Türkiye kökenli kurumların hayat boyu öğrenme alanındaki makalelerinin atıf analizine göre haritalandırması Şekil 5'te sunulmuştur.

Şekil 5. Türkiye kökenli kurumlara göre hayat boyu öğrenmeye ilişkin makalelerin atıf analizine göre haritalandırılması

Şekil 5'e göre Yakın Doğu Üniversitesi haritada en büyük alanı kaplamaktadır. Bu bağlamda hayat boyu öğrenmeye dönük yayınlar açısından en etkili kurumun Yakın Doğu Üniversitesi olduğu ileri sürülebilir. Haritada etkililik açısından Yakın Doğu Üniversitesi'ni Hacettepe Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi izlemiştir. Kurumların atıf açısından iş birlikleri incelendiğinde haritada renkler açısından 6 grup oluştuğu görülmektedir. Buna göre mavi renkle gösterilen Yakın Doğu Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İstanbul Medipol Üniversitesi ve Ahi Evran Üniversitesi'nin atıf açısından iş birliği içinde olduğu söylenebilir. Sarı renkle gösterilen Hacettepe Üniversitesi, Adanan Menderes Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Yeditepe

Üniversitesi ve Cumhuriyet Üniversitesi'nin grup hâlinde daha çok iş birliği içinde oldukları görülürken haritada yeşil renkle gösterilen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi'nin kendi içlerinde daha çok atf iş birliği yaptığı görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada hayat boyu öğrenme alanına yönelik uluslararası ve ulusal düzeyde yayımlanan makalelere dönük bir inceleme yapılmıştır. Araştırma sonuçları hayat boyu öğrenme alanında yayımlanmış ilk makalelerin 1980'li yıllarda yayımlandığını göstermiştir. Yayımlanan makale sayısında 2000'li yıllarla birlikte artış yaşanmış, artışın ivmesi 2005 yılı itibarıyla daha da artmış ve bu artış trendi ilerleyen yıllarla birlikte devam etmiştir. Yüksel ve diğerlerinin (2016) hayat boyu öğrenme alanında yayımlanmış tez ve makalelere yönelik içerik analizlerinin sonuçlarına göre Türkiye'de hayat boyu öğrenme alanına ilişkin ilk çalışmalar 2000'li yıllarda başlamış ve özellikle 2010 yılından sonra çalışma sayısında artış yaşanmıştır. Öztürk'ün (2020) Türkiye'de hayat boyu öğrenme alanı konu alan tezlere yönelik gerçekleştirdiği içerik analizinin sonuçları da benzer şekilde hayat boyu öğrenmeyi konu alan tezlerin 2006 yılı ve sonrasında yayımlanmaya başladığına ve yayımlanan tez sayısının ilerleyen yıllarla birlikte arttığına işaret etmiştir. Yayımlanan tezlerin büyük çoğunluğunun 2016-2020 yılları arasında yayımlandığına dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın sonuçları ile söz konusu araştırmaların sonuçlarının tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Buradan hareketle bu araştırmanın ve söz konusu araştırmaların sonuçları birlikte yorumlandığında hayat boyu öğrenme alanına yönelik ilginin 2000'li yıllarla birlikte ivmelendiği ve ilerleyen yıllarla birlikte bu ivmenin arttığı değerlendirilebilir. Bu ivmelenmenin bir nedeni olarak OECD'nin 1996 yılında yürüttüğü çalışmalar ve sonrasında yayımladığı "Lifelong learning for all: Meeting of the Education Committee at Ministerial Level" başlıklı rapor ve diğer uluslararası örgütlerin çalışmaları gösterilebilir (OECD, 1996).

Araştırma sonuçları uluslararası düzeyde en çok atf alan makalenin Sharples (2000) tarafından yazılan “The design of personal mobile technologies for lifelong learning” başlıklı makale olduğunu gösterirken yine uluslararası düzeyde en çok bağlantıya sahip makalenin, Biesta (2006) tarafından yazılan “What's the point of lifelong learning if lifelong learning has no point? On the democratic deficit of policies for lifelong learning” başlıklı makale olduğunu göstermiştir. Yayımlanan makalelere ilişkin haritalandırma söz konusu iki makalenin alandaki en etkili makaleler olduğuna işaret etmiştir. Türkiye açısından ise Coskun ve Demirel (2012) tarafından yazılan “Lifelong learning tendencies of university students” başlıklı makalenin en çok atıfa sahip makale olduğu sonucuna ulaşılırken Evin Gencel (2013) tarafından yazılan “Prospective teachers' perceptions towards lifelong learning competencies” başlıklı makalenin en çok bağlantıya sahip makale olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkeler açısından hayat boyu öğrenme alanına yönelik yayımlanan en çok makalenin İngiltere kökenli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte en çok bağlantı sayısına sahip ülke de yine İngiltere olmuştur. Ülkelerin hayat boyu öğrenme alanında etkililik sıralaması İngiltere, ABD, Avustralya, Almanya, Kanada, İspanya, Çin, Türkiye, Hollanda, İtalya ve Güney Afrika şeklinde oluşmuştur. Okumoto'ya (2008) göre yaşam boyu öğrenme İngiltere'nin farklı siyasi hedeflerini ve sosyal bağlamlarını yansıtan ileri liberalizm anlayışının bir bileşeni olarak görülmüştür. İngiltere'de yaşam boyu öğrenme hem söylem düzeyinde hem de politika düzeyinde önemsenmiş ve gündem oluşturmuştur. 1998 yılında İngiltere Eğitim Departmanı'nın yayımladığı bir raporda bilgi ve küresel rekabet alanındaki değişimlere istinaden sektörlerde değişim yaşandığı ve buna bağlı olarak iş türlerinin, ihtiyaç duyulan iş gücünün ve becerilerin değiştiği vurgulanmıştır. Bu duruma hazırlanmak ve değişen koşullara uyum sağlayabilmek için sürekli eğitim ve gelişimin ihtiyaç hâline geldiğine işaret edilmiştir. Günümüzde hâlen İngiltere Eğitim Departmanı (2022) insanların becerilerinin yaşamları boyunca garanti altına alınması gerektiğini, değişen beceri ihtiyaçlarına ve istihdam modellerine uyum sağlayabilmek adına insanlara yeniden eğitim ve becerilerini geliştirme fırsatı verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda İngiltere'de hayat boyu öğrenmeye 1990'lı

yılların sonlarında özel bir önem verildiği ve bu önemin bilimsel çalışmalara da yansımış olduğu söylenebilir.

Türkiye kökenli kurumlar açısından hayat boyu öğrenme alanında en çok makaleye ve atıfa sahip kurumun Yakın Doğu Üniversitesi, en çok bağlantıya sahip kurumun ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kurumların hayat boyu öğrenme alanında kurumların etkililiğine ilişkin haritalandırma sonuçlarına göre en etkili kurumların; Yakın Doğu Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye kökenli kurumlar açısından hayat boyu öğrenme alanında en etkili kurumun Yakın Doğu Üniversitesi olmasının bir nedeni olarak söz konusu üniversitenin bu alana atfettiği önem gösterilebilir. Yakın Doğu Üniversitesi bünyesinde Yaşam Boyu Öğrenme Eğitim Merkezini barındırmakta ve bu alana personel kaynağı ve maddi kaynak sağlamaktadır. Benzer şekilde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi de bünyesinde Sürekli Eğitim Merkezini barındırmakta ve bu merkezin devamı için gerekli kaynakları tahsis etmektedir. Aynı zamanda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı 2017 yılından bu yana çalışmalarını sürdürmektedir. Bu alanda etkili olan kurumlardan bir diğeri olan Hacettepe Üniversitesi de bünyesinde Yaşam Boyu Öğrenme Merkezini ve Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Ana Bilim Dalını barındırmaktadır.

Bu araştırmada hayat boyu öğrenme çalışmalarına dönük olarak bütüncül bir bakış açısı sunulmaya çalışılmıştır. Daha önce bahsi geçtiği üzere hayat boyu öğrenme bireylere ve toplumlara çeşitli yollarla katkı sunmaktadır. Bu bağlamda hayat boyu öğrenme alanına dönük çalışmaların durumlarının ve eğilimlerinin belirlenmesinin önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre Türkiye'nin hayat boyu öğrenme çalışmaları açısından kötü bir noktada olmadığı söylenebilir. Ancak Türkiye'de bu araştırma alanına atfedilen değerin artması ve bu alanda daha çok yayının yapılması uygulamayı da güçlendirecektir. Bu bağlamda üniversiteler açısından bünyelerinde hayat boyu öğrenmeye dönük birimler oluşturmaları, var olan birimleri güçlendirmeleri ve uygulamaya dönük çalışmalara daha çok önem vermeleri önerilmektedir. Millî

Eğitim Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı açısından ise üniversitelerle iş birliğini güçlendirerek bu alandaki uygulamaları artırmaları ve teori-uygulama dengesinin güçlenmesine katkı sağlamaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyol, B. (2016). Teacher self-efficacy perceptions, learning oriented motivation, lifelong learning tendencies of candidate teachers: A modeling study. *Eurasian Journal of Educational Research*, 16(65), 19-34.
- Aykaç, M., Köğce, D., & Aslandağ, B. (2021). Öğretmen adaylarının matematik okuryazarlıkları ile hayat boyu öğrenme yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(2), 510-532.
- Biesta, G. (2006). What's the point of lifelong learning if lifelong learning has no point? On the democratic deficit of policies for lifelong vlearning. *European Educational Research Journal*, 5(3-4), 169-180.
- Blaschke, L. M. (2012). Heutagogy and lifelong learning: A review of heutagogical practice and self-determined learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 13(1), 56-71.
- Bolhuis, S. (2003). Towards process-oriented teaching for self-directed lifelong learning: A multidimensional perspective. *Learning and Instruction*, 13(3), 327-347.
- Brine, J. (2006). Lifelong learning and the knowledge economy: Those that know and those that do not-the discourse of the European Union. *British Educational Research Journal*, 32(5), 649-665.
- Canatan, Ü., & Boz, H. (2019). Hayat boyu öğrenme etkinliklerine katılımın aktif yaşlanmanın desteklenmesindeki rolü. *Social Sciences*, 14(3), 343-363.
- Coskun, Y., & Demirel, M. (2012). Lifelong learning tendencies of university students. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 108-120.
- Demirci, N. S., & Özyakışır, D. (2017). Finansal gelişmişlik ve beşeri sermaye arasındaki ilişki: Türkiye için zaman serileri analizi (1971-2013). *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, (624), 25-39.
- Department of Education (2022). Lifelong loan entitlement government consultation. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1056948/CP_618_Lifelong_Loan_Entitlement_Consultation_print_version.pdf adresinden erişilmiştir.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.

- Drachsler, H., Hummel, H. G., & Koper, R. (2008). Personal recommender systems for learners in lifelong learning networks: The requirements, techniques and model. *International Journal of Learning Technology*, 3(4), 404-423.
- Durak, H. Y., & Şahin, Z. (2018). Kodlama eğitiminin öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliliklerinin geliştirmesine katkısının incelenmesi. *Ege Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 2(2), 55-67.
- Edwards, R. (2002). Mobilizing lifelong learning: Governmentality in educational practices. *Journal of Education Policy*, 17(3), 353-365.
- Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?. *Scientometrics*, 105, 1809-1831.
- Ersoy, M., & Güneşli, A. (2016). Social networking as a tool for lifelong learning with orthopedically impaired learners. *International Forum of Educational Technology and Society*. 19(1), 41-52.
- Evin Gencil, I. (2013). Prospective teachers' perceptions towards lifelong learning competencies. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 237-252.*
- Fejes, A., & Nylander, E. (2019). *Mapping out the research field of adult education and learning* (Vol. 24). Cham: Springer.
- Green, A. (2002). The many faces of lifelong learning: Recent education policy trends in Europe. *Journal of Educationpolicy*, 17(6), 611-626.
- Gür Erdoğan, D., Canan Güngören, Ö., Hamutoğlu, N. B., Kaya Uyanık, G., & Demirtas Tolaman, T. (2019). The relationship between lifelong learning trends, digital literacy levels and usage of web 2.0 tools with social entrepreneurship characteristics. *Croatian Journal of Education*, 21(1), 45-76.*
- Günüç, S., Odabasi, H. F., & Kuzu, A. (2014). Developing an effective lifelong learning scale (ELLS): Study of validity & reliability. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 244-258.
- Hammond, C. (2004). Impacts of lifelong learning upon emotional resilience, psychological and mental health: Field work evidence. *Oxford Review of Education*, 30(4), 551-568.
- Jarvis, P. (2004). *Adult education and lifelong learning: Theory and practice*. London: Routledge.
- Koper, R., & Tattersall, C. (2004). New directions for lifelong learning using network technologies. *British Journal of Educational Technology*, 35(6), 689-700.

- Kör, H., Erbay, H., Engin, M., & Dündar, E. (2017). An examination of the correlation between science and technology attitudes scale, frequency of smartphone usage scale and lifelong learning scale scores using the structural equation model. *Journal of Baltic Science Education*, 16(1), 86-99.
- La Belle, T. J. (1982). Formal, nonformal and informal education: A holistic perspective on lifelong learning. *International Review of Education*, 28, 159-175.
- Lüftenegger, M., Schober, B., Van de Schoot, R., Wagner, P., Finsterwald, M., & Spiel, C. (2012). Lifelong learning as a goal-do autonomy and self-regulation in school result in well prepared pupils?. *Learning and Instruction*, 22(1), 27-36.
- Merriam, S. B., & Kee, Y. (2014). Promoting community wellbeing: The case for lifelong learning for older adults. *Adult Education Quarterly*, 64(2), 128-144.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & PRISMA Group, T. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *Annals of internal medicine*, 151(4), 264-269.
- Mouzakitis, G. S., & Tuncay, N. (2011). E-learning and lifelong learning. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 12(1), 166-173.
- OECD (1996). *Lifelong learning for all: meeting of the Education Committee at Ministerial level, 16-17 January 1996*. Paris: OECD.
- OECD (2021). *OECD skills outlook 2021: Learning for life*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/0ae365b4-en>.
- Okumoto, K. (2008). Lifelong learning in England and Japan: Three translations. *Compare*, 38(2), 173-188.
- Olsen, M. (2006). Understanding the mechanisms of neoliberal control: Lifelong learning, flexibility and knowledge capitalism. *International Journal of Lifelong Education*, 25(3), 213-230.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi dünyası*, 11(1), 101-121.
- Öztürk, H. İ. (2020). Hayat boyu öğrenme alanında yapılan tezlerin içerik analizi. *International Journal of Active Learning*, 5(1), 12-32.
- Özudođru, G., Baltacı, Ö., & Özçakır, B. (2021). Türkiye’de hayat boyu öğrenme konusunda yapılan tezlerin bibliyografik değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(2), 829-842.

- Koulaouzides, G. A., & Popović, K. (2017). *Adult Education and Lifelong Learning in Southeastern Europe*. New York: Springer.
- Ranieri, M., Manca, S., & Fini, A. (2012). Why (and how) do teacher sengage in social networks? An exploratory study of professional use of Facebook and its implications for lifelong learning. *British Journal of Educational Technology*, 43(5), 754-769.
- Reychav, I., Elyakim, N., & Mchaney, R. Lifelong learning processes in professional development for online teachers during the Covid era. *Frontiers in Education*, 8. file:///C:/Users/GEF/Downloads/feduc-08-1041800.pdf adresinden erişilmiştir.
- Samancı, O., & Ocakcı, E. (2017). Hayat boyu öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 711-722.
- Sharples, M. (2000). The design of personal mobile technologies for lifelong learning. *Computers & Education*, 34(3-4), 177-193.
- Şahin, Ü., Sarıtaş, E., & Çatalbaş, G. (2020). Lifelong learning tendencies of primary school teacher candidates. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 48, 374-389.
- Tilev, F. (2020). *OECD ülkelerinde hayat boyu öğrenmenin emek piyasaları üzerindeki etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Uzunboylu, H., & Hürsen, Ç. (2011). Lifelong learning competence scale (LLCS): The study of validity and reliability. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(41), 449-460.
- Yüksel, S., Gündoğdu, K., Akyol, B., & Vural, R. A. (2016). Hayat boyu öğrenme konusunda yayımlanan tez ve makalelere ilişkin bir içerik analizi: 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1491-1513.

SUMMARY

Introduction

Recently, it has become a generally accepted fact that knowledge is changing rapidly and that an educational approach with a definite beginning and end time cannot adequately respond to the needs of today's societies. In this context, it is argued that adults should be educated throughout their lives, and the idea that education should be provided only in specific years through formal education and that education should end when social maturity or adulthood is reached is not accepted (Jarvis, 2004; Popovic & Koulaouzides, 2017).

Lifelong learning is seen as an interdisciplinary field in the literature, and researchers from many fields, such as educational sciences, sociology, and psychology, conduct research in the field of lifelong learning. With this interdisciplinary research approach, lifelong learning research, concepts, and structures are changing and developing (Fejes & Nylander, 2019). With rapidly developing technology and changes in the world, the knowledge and experience gained in formal education are rapidly losing their validity, and the skills sought in the context of human resources in the workplace are constantly changing. Adapting to these changes requires proactive learning (Organization for Economic Co-Operation and Development OECD, 2021). Lifelong learning as a research field continues to be dynamic and attracts increasing attention from researchers from various disciplines (Merriam & Kee, 2014; Rechav et al., 2023).

Method

This study analyzed articles on lifelong learning using the bibliometric analysis method. The articles published in the education category in the SSCI, ESCI, and A&HCI indexes of the Web of Science (WOS) database were included in the study. While scanning the data, the WOS database was searched by typing the keyword "lifelong learning" in the title. As a result of the search, it was seen that 1031 articles were published in this field, and all of these articles were included in the study. In this study, the data were analyzed by bibliometric analysis method. Two basic methods are used in bibliometric analysis: performance analysis and science mapping. In this context, this study analyzed the data with citation analysis, one of the bibliometric analysis techniques, and tried to reveal the relationships between publications and the effectiveness of publications in the context of authors, countries, and institutions.

Findings

This study conducted a review of articles published in the field of lifelong learning at international and national levels. The research results show that the first articles published in lifelong learning were published in the 1980s. There was an increase in the number of articles published in the 2000s; the momentum of the increase increased even more as of 2005, and this upward trend continued in the following years. The results of the research show that the most cited article at the international level is "The design of personal mobile technologies for lifelong learning" by Sharples (2000), while the article with the highest number of links at the international level is "What's the point of lifelong learning if lifelong learning has no point? On the democratic deficit of policies for lifelong learning" by Biesta (2006). The mapping of the

published articles indicated that these two articles were the most influential articles in the field. In terms of countries, it was concluded that the most articles published in lifelong learning originated from the UK. However, the country with the highest number of links was also England. The ranking of countries in terms of effectiveness in lifelong learning is as follows: UK, USA, Australia, Germany, Canada, Spain, China, Turkey, Netherlands, Italy, Italy and South Africa. In terms of Turkish institutions, it was concluded that the institution with the most articles and citations in the field of lifelong learning was Near East University and the institution with the most links was Çanakkale Onsekiz Mart University.

Discussion and Conclusion

According to the results of this research, it can be said that Turkey is not at a bad point in terms of lifelong learning studies. However, increasing the value attributed to this research field in Turkey and more publications in this field will strengthen the practice. In this context, it is recommended that universities should establish lifelong learning units, strengthen existing units and give more importance to practical studies. For the Ministry of National Education and the Ministry of Family and Social Services, it is recommended that they strengthen their cooperation with universities, increase the number of applications in this field, and contribute to strengthening the balance between theory and practice.

ORCID

Onur Erdoğan ORCID 0000-0002-3442-2303

Zeki Öğdem ORCID 0000-0002-2051-3976

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu çalışmada teşekkür beyanı bulunmamaktadır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel veya finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Beyanı

Araştırmada bireylerden veri toplanmamış, daha önce yapılan araştırmalar araştırma için veri seti oluşturmuştur. Bu bakımdan etik kurul onayı gerekmemektedir.